

EIERSKAPSKONTROLL

Lofoten Avfallsselskap IKS

Vågan kommune

Rapport 2022

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Vågan kommune har KomRev NORD gjennomført en eierskapskontroll i Lofoten Avfallsselskap IKS. Kontrollutvalgets plikt til å påse at eierskapskontroll gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23-2 bokstav d. En eierskapskontroll er en kontroll av hvorvidt den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. § 23-4.

Før igangsetting av eierskapskontrollen har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Vågan kommune og Lofoten Avfallsselskap IKS, jf. kommuneloven § 24-4 og revisjonsforskriften §§ 16-19. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Vi takker Vågan kommune og Lofoten Avfallsselskap IKS for samarbeidet i gjennomføring av eierskapskontrollen.

Tromsø, 03.05.2022

Margrete Mjølhus Kleiven
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Oda Heggedal Longvastøl
Prosjektleder, forvaltningsrevisor

Tone Jæger Karlstad
Ansvarlig for kvalitetssikring

SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Vågan kommune vedtok i møte den 8. juni 2021, under sak 23/21, å bestille eierskapskontroll i Lofoten Avfallsselskap IKS. Lofoten Avfallsselskap IKS er eid av kommunene Vestvågøy (49,20%), Vågan (41,29%), Flakstad (5,29%) og Moskenes (4,22%). Selskapet ble stiftet i 1990, og i 2003 ble det registrert som et interkommunalt selskap etter IKS-loven. Lofoten Avfallsselskap IKS tar imot og behandler alle typer avfall, både fra husholdninger og næringsliv. Selskapets visjon er: «Sammen holder vi Lofoten ren!»

Eierskapskontrollen har følgende problemstillinger:

1. *Fører Vågan kommune kontroll med sine eierinteresser i Lofoten Avfallsselskap IKS?*
2. *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

Revisors vurderinger av eierutøvelsen i Lofoten Avfallsselskap er gjort opp mot sentrale krav i *relevant lovverk*, kommunestyrets og representantskapets vedtak og forutsetninger gjennom selskapsavtalen for selskapet, samt etablerte normer for god eierstyring. Med sistnevnte mener vi i denne eierskapskontrollen KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll fra 2020. Denne inneholder anbefalinger til både eier, representantskapet og styret. Det er ikke gjort undersøkelser av selskapets drift. Vurderingene er basert på skriftlige opplysninger fra selskapet slik som protokoller fra møter i representantskapet og styremøter samt dokumentasjon som er styrende for selskapsledelsen. Vi baserer oss også på opplysninger som selskapet v/styreleder, daglig leder og Vågan kommunes eierrepresentant, ordfører, har gitt oss på e-post og i såkalte egenerklæringsskjemaer.

Revisors samlede konklusjoner at:

- Vågan kommune fører *til dels* kontroll med sine eierinteresser i Lofoten Avfallsselskap IKS.
- Kommunens eierinteresser utøves *til dels* i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

Revisors konklusjon bygger på følgende vurderinger:

Eier Vågan kommune har **oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
- KS-anbefaling nr. 4 fra 2015 om eierskapsmelding
- KS-anbefaling nr. 5 om revidering av styringsdokumenter
- KS-anbefaling nr. 7 om oppnevning av eierrepresentanter
- KS-anbefaling nr. 8 om representantskapsmøte
- KS-anbefaling nr. 9 om sammensetning og kompetanse i styret
- KS-anbefaling nr. 10 om valgkomité
- KS-anbefaling nr. 11 om kjønnsbalanse

- IKS-loven § 4 om selskapsavtale
- IKS-loven § 6 om oppnevning av eierrepresentanter
- IKS-loven § 8, første ledd om representantskapsmøter
- IKS-loven § 18 om representantskapet og årsbudsjett
- IKS-loven § 20 om representantskapet og økonomiplan
- Selskapsavtalens §§ 12-1 og 12-2 om representantskapet

Eier Vågan kommune har **delvis oppfylt**:

- Kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding
- IKS-loven § 8, andre ledd om representantskapsmøter
- KS-anbefaling nr. 14 om numeriske varamedlemmer
- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for habilitetskonflikter
- Selskapsavtalens § 11-1 om representantskapsmøter

Eier Vågan kommune har **ikke oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 3 om eierskapsseminarer
- KS-anbefaling nr. 4 om rapportering av selskapets tilstand
- KS-anbefaling nr. 6 om eiermøter
- KS-anbefaling nr. 12 om rutiner for å sikre kompetanse i styret

Styret i Lofoten Avfallsselskap IKS har **delvis oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for habilitetskonflikter
- KS-anbefaling nr. 17 om registrering av styreverv
- KS-anbefaling nr. 19 om etiske retningslinjer

På bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner anbefaler vi Vågan kommune å videreutvikle rutineene for oppfølging og kontroll av sine eierinteresser i Lofoten Avfallsselskap, slik at disse fullt ut er i tråd med KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.

Videre anbefaler vi Vågan kommune å treffe tiltak for å sørge for at kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding samt selskapsavtalens § 11-1 og IKS-loven § 8 annet ledd om representantskapsmøter oppfylles fullt ut.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG
1	INNLEDNING OG SELSKAPSIINFORMASJON..... 1
1.1	Bakgrunn og bestilling 1
1.2	Selskapsinformasjon..... 1
1.2.1	<i>Etablering, eierforhold og formål..... 1</i>
1.2.2	<i>Representantskapet..... 2</i>
1.2.3	<i>Styret og daglig ledelse/drift..... 3</i>
2	PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE 6
2.1	Problemstillinger 6
2.2	Kriterier 6
2.3	Metode 7
3	KONTROLL, UTØVELSE OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSER 8
3.1	Eierstyring..... 8
3.1.1	<i>Valg av selskapsform..... 8</i>
3.1.2	<i>Selskapsavtale 9</i>
3.1.3	<i>Eierskapsmelding og eierberetning..... 11</i>
3.1.4	<i>Eierskapsseminarer..... 13</i>
3.1.5	<i>Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter 14</i>
3.1.6	<i>Oppnevning av eierrepresentanter..... 15</i>
3.1.7	<i>Eiermøter 16</i>
3.1.8	<i>Representantskapet..... 17</i>
3.1.9	<i>Styrets sammensetning og kompetanse..... 19</i>
3.1.10	<i>Bruk av valgkomité..... 21</i>
3.1.11	<i>Bruk av numeriske vararepresentanter 22</i>
3.2	Styret..... 22
3.2.1	<i>Rutiner for habilitetskonflikter..... 22</i>
3.2.2	<i>Registrering av styreverv..... 23</i>
3.2.3	<i>Etiske retningslinjer for selskapsdriften 23</i>
3.3	Avtalemessige og juridiske forhold. Daglig leders fullmakter 24
3.4	Økonomiske forhold og fremtidsutsikter..... 25
3.4.1	<i>Informasjon fra regnskapsrevisor..... 25</i>
3.4.2	<i>Selskapets fremtidsutsikter..... 25</i>
3.5	Oppsummering og samlet konklusjon..... 25
4	UTTALELSER..... 27
5	ANBEFALINGER..... 28
6	REFERANSER..... 29

1 INNLEDNING OG SELSKAPSinFORMASJON

1.1 Bakgrunn og bestilling

Kontrollutvalget i Vågan kommune har i møte 8.6.2021, under sak 23/21, vedtatt å bestille eierskapskontroll i Lofoten Avfallsselskap IKS. Bestillingen er gjort i tråd med prioritering i kommunens plan for eierskapskontroll. Plan for eierskapskontroll ble vedtatt av kommunestyret i møte 23.11.2020. Overordnet prosjektskisse fra KomRev NORD ble godkjent av kontrollutvalget i møte den 14.10.2021 under sak 31/21.

Kontrollutvalgets formål med eierskapskontrollen er å undersøke om Vågan kommunes eierinteresser i selskapet ivaretas i henhold til kommunens eierstrategi, politiske vedtak og relevante lovbestemmelser.

1.2 Selskapsinformasjon

1.2.1 Etablering, eierforhold og formål

Lofoten Avfallsselskap er et interkommunalt selskap der Vågan kommune er en deltaker med en eierandel på 41,29 prosent. Vestvågøy kommune, Flakstad kommune og Moskenes kommune er medeiere med henholdsvis 49,20 prosent, 5,29 prosent og 4,22 prosent. Eierkommunene hefter for selskapets disposisjoner og lån fordelt etter kommunenes innbyggertall. Selskapet ble stiftet i 1990, og i 2003 ble det registrert som et interkommunalt selskap etter IKS-loven. Selskapets visjon er: «Sammen holder vi Lofoten ren!»

Formålet til selskapet står i Lofoten Avfallsselskap IKS sin selskapsavtale § 3-1.

Selskapets formål er:

«På vegne av eierkommunene å drive:

- *Organisering og gjennomføring av innsamling, omlasting, transport og behandling av avfall.*
- *Å oppnå avfallspyramidens mål i følgende prioritert rekkefølge: Avfallsreduksjon, ombruk, materialgjenvinning, energigjenvinning og deponi.*
- *Tiltak for miljøvennlige løsninger med stor vekt på resirkulering, herunder produksjon, distribusjon og salg av gjenbruksprodukter.*
- *Kommunenes innbyggere har plikt til å levere alt husholdningsavfall til selskapets innsamlings- og behandlingssystem.*
- *Å innhente nødvendige tillatelser og konsesjoner.*
- *Utrede og foreslå løsninger på avfallsspørsmål i samarbeid med offentlige og private instanser.»*

Lofoten Avfallsselskap IKS driver ett deponi, komposteringsanlegg, og sorteringsanlegg som er lokalisert til Haugen i Vestvågøy kommune. Selskapet har tre omlastings- og miljøstasjoner som drives i Fjøsdaalen, på Storeidøya ved Leknes og i Osan ved Svolve. Selskapet har inntekt fra tre driftsområder: årlig slam- og renovasjonsgebyr fra abonnenter, mottak av avfall fra bedrifter og salg av ulike avfallsfraksjoner.

Under selskapsavtalens § 3-2 fremkommer det at: «*Selskapets kjernevirksomhet er håndtering av husholdningsavfall. Kommunene kan pålegge selskapet andre oppgaver som kommunene har ansvar for knyttet til avfallshåndtering – eventuelle slike oppgaver skal også anses som en del av selskapets kjernevirksomhet. Alle oppgaver innenfor kjernevirksomheten skal drives etter selvkostprinsippet. Selskapet kan også påta seg andre arbeidsoppgaver eierne og selskapet måtte bli enige om. Selskapet skal være eierkommunenes fagmiljø på avfallsområdet og skal gjennom samarbeid med kommunene utvikle strategier og planer som kan bidra til at kommunene har en aktiv og oppdatert avfallspolitikk.*»

1.2.2 Representantskapet

Representantskapet er Lofoten Avfallsselskap IKS sitt eierorgan og øverste myndighet. Vågan kommune skal utøve eierstyring gjennom sine valgte medlemmer i representantskapet. Som eierorgan velger representantskapet styret. Representantskapet kan instruere styret og omgjøre dets beslutninger.

Representantskapet til Lofoten Avfallsselskap IKS har 10 medlemmer, og skal fordeles mellom eierkommunene slik:

- Vågan: fire medlemmer + fire personlige varamedlemmer
- Vestvågøy: fire medlemmer + fire personlige varamedlemmer
- Flakstad: ett medlem + ett personlig varamedlem
- Moskenes: ett medlem + ett personlig varamedlem

Kommunestyrene i eierkommunene oppnevner sine medlemmer og varamedlemmer. Valgperioden følger kommunevalgperioden, og representantskapet fungerer til nytt representantskap er valgt og konstituert. Representantskapet velger selv leder og nestleder.

Valgte medlemmer til representantskapet for perioden 2019-2023, og hvilken kommune de representerer, fremkommer i tabell 1 nedenfor.

Tabell 1: Representantskapets medlemmer og varamedlemmer i perioden 2019-2023

Representantskapsmedlemmer:	Kommune:
Frank Johnsen (leder)	Vågan kommune
Eva-Karin Busch (nestleder)	Vestvågøy kommune
Bjørga Delp (medlem)	Vågan kommune
Trude Kaspersen (medlem)	Vågan kommune
Vidar Thom Benjaminsen (medlem)	Vågan kommune
Laila Christoffersen (medlem)	Vestvågøy kommune
Svein Hansen (medlem)	Vestvågøy kommune
Gustav A. Karlsen (medlem)	Vestvågøy kommune
Einar Benjaminsen (medlem)	Flakstad kommune
Lillian Rasmussen (medlem)	Moskenes kommune
Lena Hamnes (varamedlem)	Vågan kommune
Tom Edvardsen (varamedlem)	Vågan kommune
Eivind Holst (varamedlem)	Vågan kommune
Anja Johansen (varamedlem)	Vågan kommune
Toril Olsen (varamedlem)	Vestvågøy kommune
Kåre Holand (varamedlem)	Vestvågøy kommune

Jim Andreassen (varamedlem)	Vestvågøy kommune
Fredrik Johannsen (varamedlem)	Vestvågøy kommune
Niilo Nissinen (varamedlem)	Flakstad kommune
Bjørn Jensen (varamedlem)	Moskenes kommune

Kilde: Lofoten Avfallsselskap IKS sin hjemmeside

1.2.3 Styret og daglig ledelse/drift

Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av eierstrategien, eierskapsmeldingen, selskapsavtalen til selskapet, samt de til enhver tid gjeldende styrevedtak¹.

Styret i Lofoten Avfallsselskap består av en styreleder, en nestleder, fem styremedlem og syv varamedlemmer. Seks av styrets medlemmer med varamedlemmer velges av representantskapet etter forslag fra eierkommunene. Ett av styrets medlemmer med varamedlem velges blant de ansatte. Styrets medlemmer velges for kommunevalgperioden, og styret fungerer til nytt styre er valgt og konstituert. Styret velger selv leder og nestleder.

Eierkommunene skal hver foreslå følgende antall medlemmer:

- Vågan: to medlemmer + to personlige varamedlemmer
- Vestvågøy: to medlemmer + to personlige varamedlemmer
- Flakstad: ett medlem + ett personlige varamedlem
- Moskenes: ett medlem + ett personlige varamedlem

For 2021 og 2020 ble det vedtatt følgende årlig godtgjørelse til styreleder og styremedlemmer: 42 500 kroner pluss 2000 kroner per møte for styreleder, og 11 500 kroner pluss 2000 kroner per møte for styremedlemmer.

Valgte medlemmer til styret for perioden 2019-2023, og hvilken kommune de representerer, fremkommer i tabell 2 nedenfor.

Tabell 2: Oversikt over styremedlemmer og varamedlemmer per mars 2022

Styremedlemmer:	Kommune:
Kenneth Grav (styreleder)	Vestvågøy kommune
Kjersti Delp (nestleder)	Vågan kommune
Ragnar Pallson (styremedlem)	Vågan kommune
Hilde Holand (styremedlem)	Vestvågøy kommune
Seija Nissinen Klaveness (styremedlem)	Flakstad kommune
Olaf Jensen (styremedlem)	Moskenes kommune
Grethe Isaksen (styremedlem)	Ansattes representant
Joe Andre Nilsen (varamedlem)	Vågan kommune
Cathrine Mortensen (varamedlem)	Vågan kommune
Bjørnar Hartviksen (varamedlem)	Vestvågøy kommune
Connie Jobsen (varamedlem)	Vestvågøy kommune
Truls Soløy (varamedlem)	Flakstad kommune

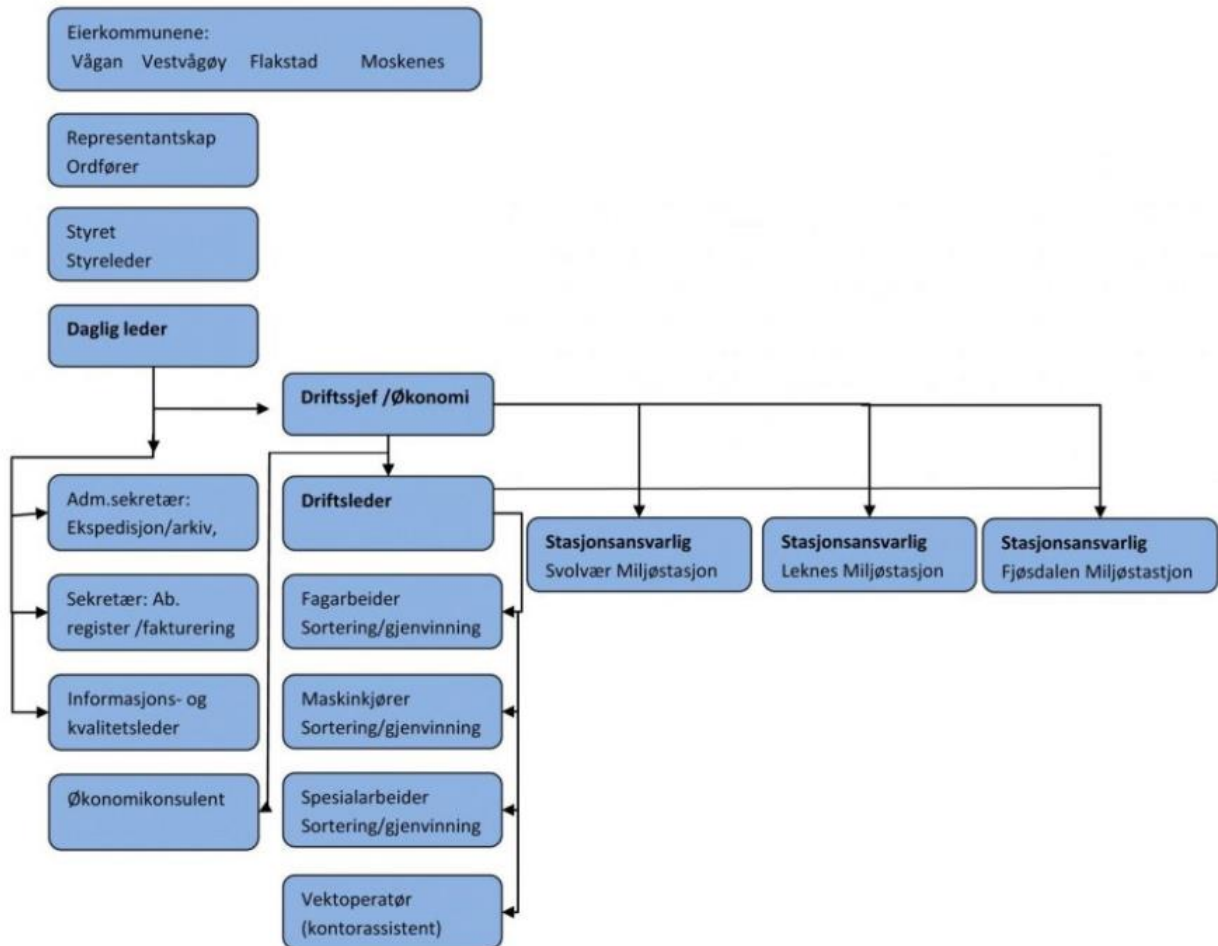
¹ Hentet fra KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll.

Hanna Mathilde Sverdrup (varamedlem)	Moskenes kommune
Marianne Flaaten (varamedlem)	Ansattes representant

Kilde: Lofoten Avfallsselskap IKS sin hjemmeside og regnskapstall.no

Nedenstående utklipp viser på nåværende tidspunkt gjeldende organisasjonskart for Lofoten Avfallsselskap IKS.

Utklipp 1: Organisasjonskart for Lofoten Avfallsselskap IKS

Kilde: Lofoten Avfallsselskap IKS sin hjemmeside

Administrasjonen til selskapet er lokalisert på Leknes. Daglig leder er Gjermund Vian. Daglig leder har en årslønn på 975 000 kroner².

Det fremgår av selskapets ledelsesdokument at Lofoten Avfallsselskaps ledergruppe består av daglig leder og driftssjef, og at de skal ivareta rollene for overordnet ledelse, drift og økonomi. For å få en god dialog på tvers av fagområdene er der nedsatt en utvidet ledergruppe som består av representanter fra driftsledelse, økonomi og informasjons- og kvalitetsarbeid. Det er også en driftsledergruppe bestående av driftsleder og de stasjonsansvarlige. Denne ledes av driftssjef, og informasjons- og kvalitetsleder deltar også³.

² Årslønn til daglig leder fremkommer i styremøte den 28.10.2021, under sak 29/21.

³ Hentet fra selskapets ledelsesdokument, og gjelder fra 27.08.2020.

Selskapets revisor er Lofotrevisjon AS. I 2020 utgjorde revisorhonoraret 155 535 kroner⁴.

I tabell 3 nedenfor viser vi en oversikt over selskapets driftsresultat, egenkapital og gjeld, slik det fremgår av årsregnskapene for 2019 og 2020. Årsregnskap for 2021 var ikke tilgjengelig da eierskapskontrollen ble ferdigstilt.

Tabell 3: Utdrag fra årsregnskapene fra 2019 og 2020

År	Driftsinntekter	Driftskostnader	Driftsresultat	Årsresultat	Sum egenkapital	Sum gjeld
2019	72 409 000	67 951 000	4 458 000	3 905 000	41 627 000	50 688 000
2020	79 316 000	76 090 000	3 226 000	2 449 000	44 074 000	75 690 000

Kilde: regnskapstall.no og Årsrapport 2020 for Lofoten Avfallsselskap

⁴ Årsrapport 2020, Note 3 i årsregnskapet «Honorar til revisor»

2 PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE

2.1 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgets vedtak og bestilling, formulerte vi følgende problemstillinger for eierskapskontrollen:

1. *Fører Vågan kommune kontroll med sine eierinteresser i Lofoten Avfallsselskap IKS?*
2. *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

2.2 Kriterier

Når kommunen har virksomhet utenfor egen organisasjon, gjelder ikke de styringssystemene som normalt gjelder for kommunens virksomhet etter lov om kommuner og fylkeskommuner. Styringen av virksomheten må følge de regler som gjelder for den aktuelle organisasjons-/selskapsformen. Den styringen som gjøres i selskapet av styret og daglig leder, kalles selskapsstyring.

Som deltaker i et interkommunalt selskap har kommunen sammen med sine medeiere et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelse. Selskapets eierorgan og øverste myndighet er representantskapet, og deltakerkommunene utøver eierstyring gjennom sine valgte medlemmer der.

For å kunne gjøre vurderinger av Vågan kommunes eierutøvelse i Lofoten Avfallsselskap IKS, må vi ha kriterier. Med kriterier mener vi en målestokk for revisors vurderinger av kommunens eierskapsutøvelse. Kriteriene for denne eierskapskontrollen utledes fra følgende kilder:

- **Lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskap (IKS-loven)**
- **Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)**
- **Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll utarbeidet av KS (kommunesektorens organisasjon), 2015**
I 2004 utga Utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) en norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Anbefalingen revideres årlig og består av 15 anbefalinger med kommentarer⁵. KS ha fulgt opp denne og utarbeidet 21 anbefalinger for godt eierskap som er skreddersydd for styring av kommunalt eierskap. Anbefalingen klargjør rollefordelingen mellom eier, styret og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen. Anbefalingen er ikke rettslig bindende, men de er anerkjent på området for eierstyring.
- **Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS 2020**
Revidert og oppdatert utgave som følge av endringer i kommuneloven i 2018
- **Selskapsavtale for Lofoten Avfallsselskap IKS**

De konkrete kravene fra de ovennevnte kildene fremkommer i tekstbokser i de relevante kapitlene.

⁵ Den nyeste utgaven fra NUES om eierstyring og selskapsledelser er utgitt den 14. oktober 2021, og er en revidert utgave av den norske anbefalingen for god eierstyring og selskapsledelse fra 17. oktober 2018.

2.3 Metode

Eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med *RSK 002 Standard for eierskapskontroll*⁶, kommunelovens regler om gjennomføring av eierskapskontroll, jf. § 23-4, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 10 og 14.

Undersøkellesperioden er årene 2019, 2020 og 2021. For å belyse problemstillingene har vi innhentet informasjon gjennom dokumentasjon og e-postkorrespondanse med representanter fra selskapet og fra Vågan kommune. Vi har blant annet bedt daglig leder, selskapets styre og kommunens eierrepresentant om å fylle ut skjemaer som vi har utarbeidet med konkrete spørsmål som knytter seg til kriteriene - såkalte «egenerklæringsskjema». Egenerklæringsskjemaet fra selskapet er besvart av daglig leder, og egenerklæringsskjemaet fra styret er besvart av styreleder. Egenerklæringsskjemaet fra kommunen er besvart av ordfører. Ordfører i Vågan kommune, Frank Johnsen, er også valgt som leder for representantskapet i Lofoten Avfallsselskap IKS for perioden 2019-2023.

Vi har også fremskaffet selskapsopplysninger via åpne kilder som søkemotorene *regnskapstall.no*, *proff.no* og Brønnøysundregisteret. Utover opplysninger fra representanter for selskapet, er selskapsavtalen for Lofoten Avfallsselskap relevant. Vi har innhentet innkallinger, sakslister og protokoller fra avholdte representantskapsmøter og styremøter i perioden 2019-2021. Vi har også innhentet referat fra ett eiermøte avholdt i 2021. I tillegg til dette har vi innhentet selskapets årsrapporter for årene 2019 og 2020. Årsrapportene inkluderer årsberetning, årsregnskap og generell informasjon om selskapet.

Vi har også tatt kontakt med selskapets regnskapsrevisor i Lofotrevisjon AS for å innhente informasjon om eventuell rådgivning som har vært utført for selskapet samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll.

Annen relevant informasjon som ligger til grunn for våre beskrivelser er Vågan kommunes eierskapsmeldinger i perioden 2019-2021.

Det innsamlede datamaterialet utgjør etter revisjonens vurdering et relevant og tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og konklusjonene som fremgår av rapporten. Vi har sammenlignet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. På bakgrunn av forannevnte vurderinger og sammenligninger forutsetter revisjonen at det ikke er vesentlige feil i datamaterialet som presenteres i rapporten. Påliteligheten og gyldigheten er også søkt sikret på et overordnet nivå gjennom revisjonens interne kvalitetssikringssystem.

Vi understreker at eierskapskontrollen begrenser seg til en vurdering av Vågan kommune som eier av selskapet. En materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon faller således utenfor rammene for en eierskapskontroll. Vi gir likevel i rapporten informasjon om selskapet, styret og administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjonen om den rene eierstyringen. Når dette presenteres er det som bidrag til en helhetlig fremstilling av selskapet og dets drift.

⁶ Fastsett av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for eierskapskontroller med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020.

3 KONTROLL, UTØVELSE OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSER

I dette kapitlet presenterer vi revisors funn og vurderinger vedrørende problemstillingene som er lagt til grunn for eierskapskontrollen.

3.1 Eierstyring

3.1.1 Valg av selskapsform

Kommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Jf. KS-anbefaling nr. 1

Revisors funn

I egenerklæringsskjemaet besvart av ordfører opplyser han om at kommunestyrene i de fire deltakende kommunene har vedtatt selskapsformen interkommunalt selskap (IKS), og at å være organisert som et IKS oppleves hensiktsmessig. Ordfører utdyper på e-post at selskapet i starten ble organisert som et vertskommunesamarbeid og så omgjort til et IKS. I tilknytting til endring av selskapsform ble det gjennomført en juridisk utredning av om Lofoten Avfallsselskap skulle gå fra å være et vertskommunesamarbeid til å bli et aksjeselskap eller et interkommunalt selskap. Ordfører opplyser at så vidt han husker ønsket Vågan kommune egentlig at selskapet skulle organiseres som aksjeselskap, mens de andre eierne ønsket å være organisert som et interkommunalt selskap. Revisor har fått tilsendt kommunestyrevedtak den 03.05.1999, sak 99/0025, der det vedtas at: «Kommunestyret tilrår at LAS organiseres som er et aksjeselskap etter lov om aksjeselskaper.»

Revisor har fått tilsendt dokumenter fra selskapet som belyser den videre prosessen med valg av selskapsform i Lofoten Avfallsselskap. I et brev datert 18.03.2002, som ble sendt fra selskapet til eierkommunene, fremkommer det blant annet at: «Den 1. januar 2002 trådte ny Lov om Interkommunale Selskaper i kraft. I henhold til de nye bestemmelsene må eksisterende interkommunale selskaper tilpasse sine vedtekter og organisasjonsform til den nye loven, eller omgjøres til aksjeselskap».

I styremøte den 08.05.2001 vedtok styret å anbefale at selskapet organiseres som et interkommunalt selskap etter IKS-loven. Det ble også vedtatt i styremøtet at Kommunekreditt Norge AS skulle benyttes som konsulent i forbindelse med tilpassing av selskapsform og selskapsavtale.

I et notat fra Kommunekreditt Norge AS til selskapet, datert den 07.06.2001, fremkommer det relevant informasjon om selskapsformen interkommunalt selskap og hvilken selskapsform som kan være hensiktsmessig for ulike typer selskaper. I vurderingen av hvilken selskapsform Lofoten Avfallsselskap burde velge, fremkommer det at: «Dersom Lofoten Avfallsselskap skal videreføre sin virksomhet etter de retningslinjer og avtaler som vi antar gjelder i dag, er det mest nærliggende å velge selskapsformen IKS. Ansvarsforholdene for kommunene og styringen av selskapet vil da være klare og selskapet vil få de økonomiske fordeler som følger av at medlemskommunene har det økonomiske ansvaret dersom selskapet skulle få større underskudd.»

Den 13.06.2020, under sak 32/02, ble Lofoten Avfallsselskap sin selskapsstruktur behandlet i Lofotrådet. Det fremkommer av protokoll fra møtet at eierkommunene Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan vedtok følgende: «Lofoten Avfallsselskap anbefales organisert som interkommunalt selskap».

Etter behandlingen i Lofotrådet ble interkommunalt selskap vedtatt som selskapsform, og selskapsavtalen for Lofoten Avfallsselskap ble vedtatt av eierne i kommunestyret i løpet av 2002⁷. I Vågan kommune ble det vedtatt i kommunestyremøte den 26.06.2002 at: «Lofoten Avfallsselskap organiseres som et interkommunalt selskap fra 1.1.2003».

Revisors vurderinger

Hvilken selskapsform som skal velges for Lofoten Avfallsselskap har vært til behandling i Vågan kommunestyre ved flere anledninger. I 1999 ble det vedtatt i kommunestyret at selskapet skulle organiseres som et aksjeselskap, før det i 2002 ble vedtatt at det skulle organiseres som et interkommunalt selskap.

I tilknytting til at det i 2002 trådte i kraft en ny IKS-lov, ble det hentet inn ekstern konsulenthjelp fra Kommunekreditt Norge AS for å gjøre en vurdering av hvilken selskapsform som var mest hensiktsmessig for Lofoten Avfallsselskapselskap. Kommunekreditt Norge AS vurderte det som at der er: «mest nærliggende å velge selskapsformen IKS». Selskapet er eid av fire kommuner, noe som etter revisors syn er et moment som taler for at det er valgt en hensiktsmessig organisasjonsform. Ovenstående funn viser at kommunen i alle tilfeller har vurdert, og hatt et bevisst forhold til, valg av organisasjonsform. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 1.**

3.1.2 Selskapsavtale

For interkommunalt selskap skal det opprettes en skriftlig selskapsavtale. For de enkelte deltakere skal kommunestyret eller fylkestinget selv vedta avtalen.

Selskapsavtalen skal i det minste angi følgende:

1. selskapets foretaksnavn;
2. angivelse av deltakerne;
3. selskapets formål;
4. den kommune der selskapet har sitt hovedkontor;
5. antall styremedlemmer;
6. deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet;
7. den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen;
8. antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner;
9. annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen

Jf. IKS-loven § 4

⁷ Selskapsavtale for Lofoten Avfallsselskap ble behandlet i følgende kommunestyremøter: Moskenes kommune den 12.12.2002 (sak 46/02), Flakstad kommune den 26.09.2002 (sak 43/02), Vestvågøy kommune den 25.06.2002 (sak 62/02) og Vågan kommune de 26.06.2002 (sak 54/02).

Revisors funn

Lofoten Avfallsselskap sin første selskapsavtale, etter at det ble et interkommunalt selskap etter IKS-loven, er fra 2002. Selskapsavtalen ble da vedtatt av eierkommunene i de respektive kommunestyrene⁸.

Selskapets *någjeldende* selskapsavtale ble vedtatt i kommunestyret i de fire eierkommunene i løpet av 2019. I Vågan kommune ble selskapsavtalen vedtatt i kommunestyremøte den 28.10.2019 under sak 83/19. Det er denne selskapsavtalen som er gjeldende på nåværende tidspunkt, og det er derfor den vi vil gjøre en vurdering av i denne eierskapskontrollen.

Selskapsavtalen angir: selskapets navn, hvem som er deltakere, selskapets formål og hvor selskapet har sitt forretningskontor. Selskapsavtalen angir også antall styremedlemmer og representantskapsmedlemmer, samt hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner.

I selskapsavtalens § 2-2 fremkommer det hva som er den enkelte deltakers eierandel i selskapet. Det opplyses at eierbrøken fastsettes ut fra folketallet i eierkommunene per. 1. januar 2001 og revideres hvert fjerde år. I selskapsavtalens § 15-3 fremkommer det at: «Kommunens ansvar for selskapets samlede gjeld fordeler seg i forhold til eierandelen i selskapet. Jfr. § 2 pkt. 2-2.»

I styremøte den 25.03.2021 under sak 3/21, og i representantskapsmøte den 25.05.2021, under sak 3/21 ble «Endring av selskapsavtale - eierbrøk og låneramme» for perioden 01.01.2021 til 01.01.2025 behandlet. Dette er i henhold til selskapsavtalens bestemmelser om at eierbrøken skal revideres hvert fjerde år, og at selskapets samlede gjeld fordeler seg i forhold til eierandelen i selskapet.

Revisors vurderinger

Gjeldende selskapsavtale inneholder de ni punktene som den etter IKS-loven § 4 skal inneholde opplysninger om. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt IKS-loven § 4** om selskapsavtale.

⁸ Selskapsavtale for Lofoten Avfallsselskap ble behandlet i følgende kommunestyremøter: Moskenes kommune den 12.12.2002 (sak 46/02), Flakstad kommune den 26.09.2002 (sak 43/02), Vestvågøy kommune den 25.06.2002 (sak 62/02) og Vågan kommune de 26.06.2002 (sak 54/02).

3.1.3 Eierskapsmelding og eierberetning

Kommunen skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene som nevnt i bokstav b

Jf. kommuneloven § 26-1

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Jf. KS anbefaling nr. 4 fra 2015

Kommunestyret bør årlig få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv. for selskapene).

Jf. KS-anbefaling nr. 4

Revisors funn

Før ikrafttredelsen av ny kommunelov i 2019 var kommunene ikke pålagt ved lov å utarbeide eierskapsmelding. Kapittel 26 i ny kommunelov omhandler eierstyring og eierskapsmelding, og kapittelet trådte i kraft høsten 2019. I ny kommunelov § 26-1 fremkommer det at kommunen minst én gang i valgperioden skal utarbeide en eierskapsmelding med nærmere bestemt innhold, og den skal vedtas av kommunestyret.

I den undersøkte perioden har KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll vært gjeldende. Anbefalingene ble utarbeidet i 2015, og senere revidert i 2020. I KS anbefaling nr. 4 fra 2015 fremkommer det at: «Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.» Dette er hentet fra KS sine anbefalinger for eierstyring som gjaldt før det kom en revidert og oppdatert utgave med KS-anbefalinger og ny kommunelov. I KS-anbefaling nr. 4 fra 2015 står det videre at «Eierskapsmeldingen skal behandles i kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal primært omhandle selskapene der kommunen er hel- eller deleier, men bør også reflektere styringen av de interkommunale samarbeidene.» Det er også en liste med fem punkter som eierskapsmeldingen minst bør inneholde.

Revisor har funnet at det i 2019⁹, 2020¹⁰ og 2021¹¹ har blitt behandlet eierskapsmelding for Vågan kommune i kommunestyret. I eierskapsmeldingene for 2019, 2020 og 2021 er det tatt med informasjon om overordnet eierskapspolitikk for Vågan kommune. Det fremgår blant annet i eierskapsmeldingene at den politiske eieroppfølgingen foregår gjennom kommunestyret og formannskapet.

⁹ Behandlet den 25.11.2019 under sak 99/19.

¹⁰ Behandlet den 14.12.2020 under sak 133/20.

¹¹ Behandlet den 13.12.2021 under sak 75/21.

Det fremgår også av de tre eierskapsmeldingene hva som er kommunens overordnede prinsipper for god eierstyring. Disse er:

1. *«Eierskapet skal fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift.*
2. *Det skal være åpenhet knyttet til Vågan kommunes eierskap.*
3. *Vågan kommune fremmer sine interesser overfor selskapene gjennom generalforsamling og representantskap.*
4. *Kommunen gir som eier klare, langsiktige mål for selskapene. Styret er ansvarlig for realisering av målene.*
5. *Avkastningskrav bør være langsiktige, forutsigbare og knyttes til avkastningen av innskutt kapital, og bygges inn i eierstrategien for det enkelte selskap.*
6. *Kommunen forventer at de ulike styre jevnlig informerer eier om selskapets drift.*
7. *Styret skal se til at selskapet utarbeider og følger opp etiske retningslinjer.*
8. *Styrets godtgjøring og lederlønninger skal ligge på et moderat nivå i selskaper hvor kommunen er en betydelig eier.*
9. *Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse og mangfold.»*

Formålet med å ha overordnede prinsipper for god eierstyring er ifølge eierskapsmeldingene: «å bidra til god forvaltning og styring ved å gi tidlige styringssignaler i samsvar med de målsetninger og strategier kommunen har for sitt eierskap. Prinsippene skal bidra til å styrke tilliten om omdømmet både til selskapene og kommunen.»

I de tre undersøkte eierskapsmeldingene fremkommer det under punktet «Langsiktige mål» og «Krav til godt eierskap» at: «kommunen som eier skal gi klare og langsiktige mål. Det gjelder både generelt og for de enkelte selskap og skal nedfelles i de selskapsspesifikke eierstrategiene.»

I eierskapsmeldingene for 2019, 2020 og 2021 er det en oversikt over hvilke selskaper Vågan kommune har eierinteresser i. Lofoten Avfallsselskap er inkludert i oversikten over kommunale samarbeid for 2020 og 2021, men så vidt revisor kan se fremkommer det *ikke* mer detaljert informasjon om selskapet enn at det er et interkommunalt samarbeid i Lofoten. I eierskapsmeldingene for 2020 og 2021 er det gitt mer detaljert informasjon om aksjeselskapene der Vågan kommune har en eierandel på mer enn 10 prosent. For disse aksjeselskapene opplyses det blant annet om nøkkelopplysninger fra enhetsregisteret, selskapets aksjekapital, kommunens eierandel, styremedlemmer, selskapets formål og kommunens strategi for eierskapet.

I eierskapsmeldingen for 2019 fremkommer det mer detaljert informasjon om de største selskapene Vågan kommune er eier/deleier i, og Lofoten Avfallsselskap er inkludert i denne oversikten. Det fremkommer blant annet i eierskapsmeldingen 2019 følgende informasjon om Lofoten Avfallsselskap; hvem som er styremedlemmer, selskapets formål og nøkkelopplysninger om selskapet fra enhetsregisteret. I eierskapsmelding 2019 fremkommer også strategien til kommunen for eierskapet av Lofoten Avfallsselskap: «Kommunens formål med eierskapet er å fremme et kunnskaps- og innovasjonssenter innenfor avfall, miljø og gjenvinning.»

Revisor har gjennomgått dokumenter fremlagt for kommunestyret i 2019-2021 og kan ikke se at kommunestyret i Vågan får en «årlig rapport om tilstanden på økonomi, spesielle forhold osv. for selskapene der kommunen er eier». Revisor har spurt ordfører om han kjenner til om kommunestyret i Vågan får fremlagt en slik årlig rapport. Ordfører opplyser at kommunestyret ikke får fremlagt noe ut over eierskapsmeldingen, og at den går lite inn på de nevnte forholdene.

Revisors vurderinger

I Vågan kommunestyre har det blitt vedtatt en årlig eierskapsmelding i perioden 2019-2021. Samtlige av de tre eierskapsmeldingene har med kommunens overordnede prinsipper for god eierstyring og en oversikt over hvilke selskaper kommunen har eierinteresser i. I eierskapsmelding 2019 er det tatt med mer detaljert informasjon om Lofoten Avfallsselskap og kommunens formål med eierskapet. I eierskapsmelding for 2020 og 2021 fremkommer dette *ikke* for Lofoten Avfallsselskap.

På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS anbefaling nr. 4 fra 2015** om å ha en årlig eierskapsmelding som er vedtatt av kommunestyret. Fordi det i eierskapsmeldingene fra 2020 og 2021 ikke inngår detaljert informasjon om selskapet, og om kommunens formål med sitt eierskap i Lofoten Avfallsselskap IKS, er revisors vurdering at Vågan kommune **har delvis oppfylt kommuneloven § 26-1**.

Kommunestyret får ikke en årlig rapportering om tilstanden i selskapet. Kommunen har praksis for å vedta en årlig eierskapsmelding, men revisor finner at denne ikke inneholder detaljert informasjon om tilstanden i selskapet det foregående år, og at den derfor ikke kan anses som en årlig rapportering i tråd med anbefalingen. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at Vågan kommune **ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 4**.

3.1.4 Eierskapsseminarer

For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.

Jf. KS-anbefaling nr. 3

Revisors funn

I egenerklæringsskjema besvart av ordfører opplyser han om at han ikke kjenner til at det er etablert obligatorisk opplæring av, og informasjon om eierstyring til folkevalgte eierrepresentanter.

Revisor har gjennomgått møteprotokoll fra de seks første kommunestyremøtene etter nytt kommunestyre ble valgt, og kan ikke se at det er behandlet saker om kompetanseutvikling, slik som for eksempel eierskapsseminar, for medlemmer i kommunestyret i disse møtene.¹²

Revisors vurderinger

Foreliggende opplysninger tilsier at det ikke er satt av tid til kompetanseutvikling slik som beskrevet i anbefalingen. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 3**.

¹² Kommunestyre- og fylkestingsvalget var den 9. september 2019. Kommunestyremøtene som er gjennomgått er: 14.10.2019, 28.10.2019, 25.11.2019, 02.12.2019, 16.12.2019 og 27.01.2020.

3.1.5 Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter

Kommunestyret skal utarbeide, og bør jevnlig revidere, styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 5

Revisors funn

I egenerklæringsskjema besvart av ordfører opplyses det at selskapet styres etter vedtatt selskapsavtale og forurensingsloven. Ordfører opplyser også at han ikke kjenner til at det er utarbeidet eierskapsstrategi for Lofoten Avfallsselskap.

Under kommunestyremøte den 28.10.2019 under sak 83/19 ble det vedtatt at «Revidert selskapsavtale tilsluttes under forutsetning av at de andre eierkommunene gjør det samme.» I løpet av våren 2019 ble den reviderte selskapsavtalen vedtatt i de andre eierkommunene. I selskapsavtalen fremkommer det at den er behandlet flere ganger, blant annet i styremøter, representantskapsmøter og eiermøter før selskapsavtalen har blitt behandlet i eierkommunens kommunestyre¹³. I saksopplysningene fremkommer det at de viktigste endringene i den reviderte avtalen blant annet var § 8-5 om valgkomité. Bruk av valgkomité var nytt, og det innebærer at det ikke lenger vil være kommunestyrets ansvar å foreslå kandidater til styret.

Eierskapsmelding for Vågan kommune har blitt oppdatert årlig i den undersøkte perioden. Som det fremkommer under rapportens punkt 3.1.4 om eierskapsmelding har kommunen fastsatt overordnede prinsipper for god eierstyring. Samtlige eierskapsmeldinger (2019-2021) inneholder en oversikt over hvilke selskap kommunen har eierinteresser i. Lofoten Avfallsselskap er inkludert i oversikten.

Revisors vurderinger

Lofoten Avfallsselskap sin selskapsavtale har blitt revidert og vedtatt av eierkommunene i løpet av 2019. Det er i selskapsavtalen fra 2019 gjort flere endringer fra forrige avtale, slik som blant annet å inkludere en paragraf om valgkomité. Eierskapsmeldingen for Vågan kommune har blitt oppdatert årlig i løpet av den undersøkte perioden. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 5.**

¹³ Det fremkommer av selskapsavtalen at revidert selskapsavtale er behandlet: i styremøte 28.04.2017, representantskapsmøte 01.06.2017, eiermøte Alstad 12.04.2018, styremøte 16.11.2018 og representantskapsmøte 16.11.2018.

3.1.6 Oppnevning av eierrepresentanter

Det anbefales som hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskaps eierrepresentanter i eierorganet.

Jf. KS-anbefaling nr. 7

Selskapet skal ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine representanter. Det skal oppnevnes minst like mange varamedlemmer som faste medlemmer. Hvis ikke annet er fastsatt i selskapsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder.

Jf. IKS-loven § 6

Revisors funn

Lofoten Avfallsselskap ledes av et representantskap og et styre. Det fremkommer i selskapsavtalens § 8-2 at kommunestyrene i eierkommunene oppnevner sine medlemmer og varamedlemmer. Valgperioden følger kommunevalgperioden. Representantskapet i Lofoten Avfallsselskap IKS består av 10 faste medlemmer og 10 varamedlemmer. Alle deltakere er representert med minst én representant i representantskapet.

Representantskapsmedlemmene fra Vågan kommune i perioden 2019-2023 ble valgt i kommunestyret den 25.11.2019, under sak 109/19. I vedtaket fremmes fire representanter med personlig varamedlem av en valgnernd. Disse er Frank Johnsen, Bjørge Delp, Harald Hansen og Trude S. Kaspersen. Ordfører har opplyst på e-post at Harald Hansen i ettertid har fått fritak for alle politiske verv, og at Vidar Thom Benjaminsen er valgt inn i hans plass. Det fremkommer av sak 17/21, i kommunestyret den 12.04.2021 at Vidar Thom Benjaminsen ble valgt inn i representantskapet. Samtlige av Vågan kommune sine representantskapsmedlemmer er medlemmer eller varamedlem av Vågan kommunestyre.

I selskapsavtalens § 8-4 fremkommer det at representantskapet selv velger leder og nestleder. I representantskapsmøte den 29.11.2019, under sak 8/19 ble ordfører i Vågan kommune Frank Johnsen valgt som leder, og kommunestyrerepresentant i Vestvågøy kommune, Eva Karin Busch valgt som nestleder i representantskapet for perioden 2019-2023.

Revisors vurderinger

Vågan kommune sine representanter i representantskapet er valgt inn av kommunestyret og er faste medlemmer eller varamedlem av Vågan kommunestyre. Medlemmer av kommunestyret er å anse som sentrale folkevalgte. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 7.**

Alle deltakere, herunder også Vågan kommune, er representert med minst én representant i representantskapet. Representantskapet har selv valgt leder og nestleder. På bakgrunn av ovenstående funn er det også revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt IKS-loven § 6.**

3.1.7 Eiermøter

Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter mellom kommunen og selskapet for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 6

Revisors funn

I egenerklæringsskjema besvart av ordfører opplyser han at: «etter noen spede forsøk på å avholde eiermøter, med svært varierende oppmøte, ble det vedtatt på sist eiermøte å innføre årlige møter.»

Revisor har fått tilsendt innkalling og referat fra eiermøte den 17.11.2021. Det fremkommer av referatet at tre av fire representantskapsmedlemmer, som representerer Vågan kommune, var til stede på eiermøte. Det fremkommer videre at møtet har til hensikt å gjøre noen avklaringer i forhold til fremtidige eiermøter. Herunder: hvem som skal innkalles, hvilke saker som burde være på agendaen og om det er behov for årlige eiermøter. Fra protokollen fremkommer det at i tillegg til representantskapet og styret, så skal ordfører og kommunedirektør fra eierkommunene innkalles til eiermøter. Det fremkommer videre at: «Eiermøter skal være en uformell arena hvor selskapet orienterer om drift, strategier og økonomi. Videre legges det opp til åpen dialog og spørsmål fra eierne. Eierskapsmeldinger og ansvarlig eierskap bør også være på agendaen.» Det fremkommer videre at: «Det legges opp til årlige eiermøter som skal avholdes i forkant av representantskapsmøter på høsten». Revisor har fått informasjon om at det kun er dette eiermøtet som er avholdt i undersøkelsesperioden. Videre at det var planlagt et eiermøte i 2020, men at dette ikke ble gjennomført på grunn av koronapandemien.

Revisors vurderinger

Undersøkelsesperioden for eierskapskontrollen er perioden 2019-2021. Det er kun dokumentert overfor revisor at det er gjennomført ett eiermøte i slutten av 2021, og at det da ble vedtatt at det skal avholdes årlige eiermøter. Revisor kan imidlertid ikke se at det i perioden 2019-2020 har vært avholdt *jevnlige* eiermøter slik det fremgår av KS-anbefalingen. Revisors vurdering er derfor at Vågan kommune **ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 6**. Det er imidlertid grunn til å understreke at det nå er vedtatt en møtstruktur som etter revisors syn, dersom den etterleves, vil være egnet til å oppfylle kravene i KS-anbefaling nr. 6.

3.1.8 Representantskapet

Bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamling og representantskapsmøter bør tas inn i selskapets vedtekter, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Jf. KS-anbefaling nr. 8

Representantskapet skal vedta selskapets budsjett for kommende kalenderår, og en gang i året vedta selskapets økonomiplan.

Jf. IKS-loven §§18 og 20

Representantskapets leder innkaller til møte i representantskapet når det er nødvendig for behandling av en sak som etter loven her eller selskapsavtalen skal behandles av representantskapet, og når det ellers er nødvendig for behandling av en bestemt sak.

Jf. IKS-loven § 8, 1.ledd

Innkalling til representantskapsmøte skal skje med minst fire ukers varsel og skal inneholde sakliste. De enkelte deltakere skal med samme frist varsles om innkallingen og saklisten.

Jf. IKS-loven § 8, 2. ledd

Representantskapet trer sammen når lederen bestemmer det, når styret, revisor, minst en av eierne eller minst 1/3 av representantskapets medlemmer krever det. Dog skal det avholdes minimum 2 møter per år, årsmøte og budsjettmøte, jfr. IKS-loven §8 Innkalling skal skje med minst 4 ukers varsel og skal inneholde sakliste.

Jf. selskapsavtale for Lofoten avfallsselskap § 11-1

Representantskapet skal gjøre vedtak i de saker som loven og selskapsavtalen bestemmer, eller som styret legger fram for det.

Jf. Selskapsavtale for Lofoten Avfallsselskap § 12-1

Representantskapet skal:

- velge 6 styremedlemmer med personlige varamedlemmer
- velge styreleder og nestleder
- vedta selskapets mål og økonomiplan
- vedta årsregnskap.
- vedta budsjett, herunder styrets forslag til gebyrregulativ, jfr. IKS-loven §18.
- gjøre eventuelle vedtak om å erverve, avhende eller pantsette fast eiendom
- gjøre vedtak om å foreta investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av eierne
- velge revisor og fastsette dennes godtgjørelse
- fastsette godtgjørelse til representantskapets og styrets leder, og til begge organers medlemmer

Jf. selskapsavtale for Lofoten avfallsselskap § 12-2

Revisors funn

Det fremgår av §§12-1 og 12-2 i selskapsavtalen til Lofoten Avfallsselskap en rekke krav til hvilke saker representantskapet skal behandle i sine møter. Det som er nytt av den reviderte selskapsavtalen¹⁴ er at representantskapet skal velge styreleder og nestleder, mens tidligere har

¹⁴ Revidert selskapsavtale ble vedtatt i Vågan kommunestyre den 28.10.2019 under sak 83/19.

styret konstituert seg selv. Bortsett fra dette er §§ 12-1 og 12-2 uendret fra den forrige selskapsavtalen¹⁵.

I egenerklæringsskjema besvart av ordfører opplyser han om at representantskapet vedtar budsjett og langtidsbudsjett. Ordfører opplyser videre om at alle eiere er representert i representantskapet og det avholdes minimum to møter i representantskapet per år.

Revisor har fått tilsendt saksliste og protokoll fra representantskapsmøter avholdt i perioden 2019-2021. Det ble avholdt syv representantskapsmøter i den undersøkte perioden: 21. mai 2019, 29. november 2019, 8. juni 2020, 21. september 2020, 18. november 2020, 25. mai 2021 og 17. november 2021.

Det ble altså avholdt to representantskapsmøter årlig for alle undersøkte år, bortsett fra i 2020 da det ble gjennomført tre møter. For alle undersøkte år ble følgende saker behandlet: årsrapport for foregående år som inkluderer årsberetning og årsregnskap, økonomiplan for gjeldende periode, budsjett for drift og investering, samt priser og gebyrer for kommende år. Det er videre for alle undersøkte år behandlet saker som gjelder godtgjørelse til representantskapsmedlemmer, styremedlemmer og valgkomité.

I den undersøkte perioden ble det også behandlet saker vedrørende valg av leder og nestleder for representantskapet samt valg av styremedlemmer og varamedlemmer. Det ble også behandlet en sak vedrørende nytt valg av styremedlem for å innfri krav om kjønns sammensetning i styret.

I representantskapsmøte den 21.05.2019, under sak 5/19 ble selskapets revisor Lofotrevisjon AS valgt for perioden 2019-2024. Det fremkommer av vedtaket at revisjon har vært ute på anbud, og at basert på dette tilrår styret representantskapet at Lofotrevisjon AS velges. Revisor kan ikke se at det fremgår av protokoll fra representantskapsmøte at det er fastsatt godtgjørelse for revisor i den undersøkte perioden.

Når det gjelder punktet i selskapsavtalens § 12-2 som sier at «Representantskapet skal gjøre eventuelle vedtak om å erverve, avhende eller pantsette fast eiendom», så fremkommer det informasjon om dette i representantskapsmøte den 29.11.2019, under sak 16/19 a). Det fremgår av protokollen at: «Administrasjonen ønsket avklaring rundt § 12-2 i selskapsavtalen hvor det står at representantskapet skal gjøre vedtak ved erverv av fast eiendom. Representantskapet slutter seg til, at når man vedtar budsjett og økonomiplan hvor også tomtekjøp er inkludert så er dette ivare tatt.»

Revisor har fått tilsendt innkallinger til seks representantskapsmøter avholdt i perioden 2019-2021. Innkallingene er signert av daglig leder og representantskapsleder. Innkallingene for de undersøkte representantskapsmøtene er sendt ut med minst fire uker varsel. For samtlige undersøkte innkallinger fremkommer det at sakslisten til representantskapsmøtet vil bli sendt ut i etterkant. Årsaken oppgis i innkallingene å være at det skal avholdes et styremøte i forkant av representantskapsmøtet, og at saksliste sendes ut etter dette.

Representantskapsmøte den 21.09.2020 var et elektronisk møte som ble gjennomført for å få riktig kjønns sammensetning i styret. Vi har fått opplyst fra daglig leder at møtet foregikk ved e-postkorrespondanse, og at styremedlemmene godkjente protokoll fra møtet i ettertid. Revisor har derfor ikke gjort en vurdering av om innkallingen til dette representantskapsmøtet er i tråd med kravet fra IKS-loven og Lofoten Avfallsselskap sin selskapsavtale.

¹⁵ Den forrige selskapsavtalen ble vedtatt av eierkommunenes kommunestyre i 2002.

Revisors vurderinger

Bestemmelse om innkallingsfrist til representantskapet fremgår av selskapsavtalen til Lofoten Avfallsselskap. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 8.**

Det er avholdt minst to representantskapsmøter årlig i den undersøkte perioden. Det er sendt ut innkallinger til møter i representantskapet fra daglig leder og representantskapsleder. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt § 8, første ledd i IKS-loven.** Undersøkte innkallinger til representantskapsmøter er sendt ut med minst fire ukers varsel. Sakslisten er ikke sendt ut sammen med innkallingene. Fordi saksliste ikke er sendt ut samtidig med innkalling til representantskapsmøtene, er revisors vurdering at Vågan kommune **har delvis oppfylt § 8, andre ledd i IKS-loven, samt § 11-1 i selskapsavtalen.**

For alle undersøkte år har det blitt vedtatt budsjett for drift og investering for kommende år i representantskapet, samt selskapets økonomiplan. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt §§ 18 og 20 i IKS-loven.**

Det er valgt styremedlemmer og revisor, samt vedtatt årsregnskap og gebyr/priser i representantskapet. Det er også vedtatt godtgjørelse til representantskapets og styrets leder, samt begge organers medlemmer i den undersøkte perioden. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt §§ 12-1 og 12-2 i selskapsavtalen.**

3.1.9 Styrets sammensetning og kompetanse

Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Vurder også spørsmål om habilitet i valg av styremedlemmer.

Jf. KS-anbefaling 9

Eierorganet bør tilstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnbalansen bør sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.

Jf. KS-anbefaling 11

Eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Jf. KS-anbefaling nr.12

Revisors funn

I egenerklæringskjema besvart av ordfører opplyser han om at han ikke vet om styremedlemmer blir gitt opplæring eller om styrets arbeid evalueres. Han opplyser også om at selskapsavtalen fastsetter styresammensetning.

I selskapsavtalen fremkommer det under § 8-5 at før styrevalg skal representantskapet oppnevne en valgkomité som skal forberede representantskapets valg av styre. Videre fremgår det at valgkomiteens oppgave er å finne frem kandidater til selskapets styre som de finner kvalifisert til å dekke vervene. Det fremkommer at: «Valgkomiteen legger sine begrunnede forslag fram for

representantskapets møte. Forslaget skal vedlegges øvrige saksdokumenter og oversendes eierkommunene v/rådmannen minst 6 uker før møtet.»

I representantskapsmøte den 21.05.2019 under sak 2/19 ble det vedtatt retningslinjer for valgkomitéen, og det ble valgt en valgkomité. I retningslinjene fremkommer blant annet informasjon om valgkomitéens mandat, sammensetning, funksjonstid og oppgaver.

Under punktet «oppgaver», i retningslinjer for valgkomiteen, fremkommer det at i henhold til selskapsavtalens § 9-1 skal valgkomiteen, ved avgivelse av sin innstilling blant annet legge vekt på:

- *«Samlet behov for kompetanse som er nødvendig for selskapet.*
- *At styremedlemmene kan fungere godt som et kollegium.*
- *Begge kjønn skal være representert med minimum 40 %.*
- *Ivaretagelse av selskapets interesser og kommunenes eierskap.*
- *Medlemmene bør ha egenskaper og erfaringer som vil styrke styrets totalkompetanse.»*

Videre fremkommer det at: «De deler av styrets egnevaluering som er relevant for valgkomiteens arbeid skal gjennomgås og tas i betraktning når valgkomiteen gir sin anbefaling». Og at: «Før valgkomiteen anbefaler de foreslåtte kandidater, skal det avklares eventuelle særinteresser og habilitetsutfordringer.»

I representantskapsmøte den 29.11.2019 under sak 9/19 ble det valgt styremedlemmer. Det fremkommer av protokollen at det er valgkomiteen som har lagt frem forslag til medlemmer og varamedlemmer til styret. Valgkomiteen har også foreslått leder og nestleder. Forslagene til valgkomitéen ble enstemmig vedtatt.

På spørsmål til styreleder om det gjøres evalueringer av styrets arbeid, opplyser han at det er vedtatt at det skal utarbeides en styreinstruks, og at denne igjen skal vedtas i april 2022. I styreinstruksen vil evaluering av styrets arbeid også inngå.

Styret i Lofoten Avfallsselskap består av syv medlemmer med personlige varamedlemmer. Av de faste medlemmene er fire kvinner og tre menn. Av varamedlemmene er to kvinner og fem menn. Det fremgår av § 9-1 i revidert selskapsavtale for Lofoten Avfallsselskap at "riktig kjønnsbalanse skal ivaretas ved valg til styret". Representantskapsmøte den 21.09.2020 ble avholdt for å velge nytt varamedlem til styret og for å innfri kravet om kjønns sammensetning i styret. Det fremkommer av protokoll fra møtet at: «Brønnøysundregistrene godtar ikke det nye styret med bakgrunn i kjønnsrepresentasjon for varamedlemmer. Det er egne regler for ansattrepresentanter og de telles dermed ikke med i kravet om 40 %». På bakgrunn av dette ble det gjort endringer i styresammensetningen for å innfri krav om kjønnsbalanse.

Revisors vurderinger

I selskapsavtalen fremkommer det at valgkomitéens oppgave er å finne fram kandidater til selskapets styre som de finner *kvalifisert* til å dekke vervene. Det er vedtatt retningslinjer som valgkomitéen skal følge i dette arbeidet. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 9.**

KS-anbefaling nr. 12 om å sikre rutiner for å etablere tilstrekkelig kompetanse retter seg mot både eier og styret. Eier Vågan kommune opplyser at de ikke er kjent med om styrets arbeid evalueres. I skrivende stund har ikke selskapet en styreinstruks som inkluderer evaluering av styrets arbeid. På

bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune og styret i Lofoten Avfallsselskap IKS **ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 12.**

Det er gjort endringer i styresammensetningen for å tilstrebe kjønnsbalanse i selskapets styre. Hvis man summerer faste medlemmer og varamedlemmer er det totalt seks kvinner og syv menn i styret i Lofoten Avfallsselskap AS. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 11.**

3.1.10 Bruk av valgkomité

Bruk av valgkomité ved valg av styret i kommunalt eide selskaper bør fastsettes i vedtektene.

Jf. KS-anbefaling nr. 10

Revisors funn

I løpet av den undersøkte perioden (2019-2021) har to selskapsavtaler vært gjeldende: den første ble vedtatt i Vågan kommunestyre den 26.06.2002 og den någjeldende ble vedtatt den 28.10.2019.

I selskapsavtalen fra 2002 var det ikke tatt med som et punkt at det skulle benyttes valgkomité ved valg til styret. I gjeldende selskapsavtale er bruk av valgkomité tatt med som et punkt. I selskapsavtalen fremkommer det under § 8-5 at: «Før styrevalget skal representantskapet oppnevne en valgkomite som skal forberede representantskapets valg av styre. Valgkomiteen består av 4 medlemmer og 4 varamedlemmer, slik at alle eierkommunene blir representert. Valgkomiteen velges av det avtroppende representantskap i deres siste møte. Valgkomiteens funksjonstid følger den kommunale valgperioden. Valgkomiteens oppgave er å finne fram til kandidater til LAS`s styre som de finner kvalifisert til å dekke vervene. Valgkomiteen legger sine begrunnede forslag fram for representantskapets møte. Forslaget skal vedlegges øvrige saksdokumenter og oversendes eierkommunene v/rådmannen minst 6 uker før møtet.»

I representantskapsmøte den 21.05.2019 under sak 2/19 ble det vedtatt retningslinjer for valgkomité og valg av valgkomité. Det fremkommer også av representantskapsmøte den 29.11.2019 under sak 9/19 «Valg av styremedlemmer», at det er valgkomiteen som har lagt frem forslag til medlemmer og varamedlemmer som skulle velges til styret. Valgkomiteen har også foreslått leder og nestleder.

Revisors vurderinger

I selskapsavtalen som har vært gjeldende i størstedelen av den undersøkte perioden er bruk av valgkomité tatt med som et punkt i selskapsavtalen. Det fremkommer også av protokoll fra representantskapsmøter at ordningen med valgkomité har blitt benyttet ved styrevalg. På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at Vågan kommune **har oppfylt KS-anbefaling nr. 10.**

3.1.11 Bruk av numeriske vararepresentanter

Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Jf. KS-anbefaling nr. 14

Revisors funn

Selskapet praktiserer ordningen med personlige varamedlemmer både til styret og representantskapet. At det skal praktiseres en ordning med personlige varamedlemmer fremkommer av selskapsavtalens § 8-1 for representantskapet, og § 9-1 for styret.

Revisors vurderinger

Det er oppnevnt varamedlemmer til styret i Lofoten Avfallsselskap, i tråd med KS-anbefaling nr. 14. Fordi selskapet praktiserer en ordning med personlige varamedlemmer, er revisors vurdering at Vågan kommune **har delvis oppfylt KS-anbefaling nr. 14**. Revisor legger til grunn at ordningen med personlige varamedlemmer er valgt fordi styret skal bestå av et gitt antall representanter fra hver deltakerkommune.

3.2 Styret

3.2.1 Rutiner for habilitetskonflikter

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper.

Jf. KS-anbefaling nr. 15

Revisors funn

Verken ordfører eller kommunedirektør sitter i styret til Lofoten Avfallsselskap IKS.

På spørsmål til styreleder om det er etablert faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter, opplyser han om at det ikke er utarbeidet egne rutiner for dette, men dersom det skulle oppstå en sak hvor dette er relevant følges reglene i forvaltningsloven og kommuneloven.

Revisors vurderinger

Verken ordfører eller kommunedirektør sitter i styret til Lofoten Avfallsselskap IKS. Dette er i tråd med KS-anbefaling nr. 15. Det er ikke etablerte egne rutiner for habilitetskonflikter i selskapet. Men det opplyses at reglene i forvaltningsloven og kommuneloven følges om det skulle oppstå en sak der dette er relevant. Revisor har ikke informasjon som indikerer at det er tilknytninger mellom nærstående blant selskapets administrasjon, styret og eiere. Vi har imidlertid heller ikke grunnlag for å kategorisk utelukke at det foreligger slike tilknytninger.

På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at **styret har delvis oppfylt KS-anbefaling nr. 15.**

3.2.2 Registrering av styreverv

Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale foretak og selskaper bør registreres i KS sitt styrevervregister.

Jf. KS-anbefaling nr. 17

Revisors funn

I egenerklæringsskjema besvart av styreleder fremkommer det at flere av de som møter fast i styret har registrert seg i KS sitt styrevervregister, og at de øvrige er oppfordret til å registrere seg.

Revisor har funnet at av de syv faste styremedlemmene, så har fire av disse registrert styrevervet sitt tilknyttet Lofoten Avfallsselskap i KS sitt styrevervregister. Blant varamedlemmene er det to av syv som har registrert styrevervet.

Revisors vurderinger

På bakgrunn av ovenstående funn er det revisors vurdering at **styret har delvis oppfylt KS-anbefaling nr. 17.**

3.2.3 Etiske retningslinjer for selskapsdriften

Kommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål. Selskapet kan utarbeide, benytte og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Jf. KS-anbefaling nr. 19

Revisors funn

Selskapet har et eget dokument som heter: «Etikk og samfunnsansvar» som gjelder fra 31.05.2010. I innledningen til dokumentet fremgår det at: «En høy og etisk moralsk standard må ligge i bunnen for ethvert arbeidsforhold. Hovedhensikten er å skape en felles og entydig holdning til hvordan selskapet drives, slik at både eiere, kunder, ansatte, offentlig myndigheter og så vel samarbeidspartnere som konkurrerende selskaper til enhver tid har tillit til selskapets profesjonalitet og integritet.»

I dokumentet fremkommer det videre en rekke målsetninger for selskapet og hvordan disse kan oppnås. Det fremkommer for eksempel at: «LAS ønsker å være en ærlig, redelig og miljøbevisst bedrift ved at alle unngår biverv som kan føre til lojalitetskonflikt» og at «LAS ønsker å bevare selskapets uavhengighet ved at alle unngår å motta noen form for økonomisk fordel i form av sin posisjon eller stilling fra noen av LAS sine forbindelser og kunder utover vanlige oppmerksomhetsgaver i tilknytning til for eksempel jul og andre spesielle anledninger.»

Selskapet har også utarbeidet et dokument som heter «Bransjespesifikk etikk». Det gjelder fra 3.6.2010. Dokumentet er inndelt i; bransjespesifikk etikk internt i selskapet og bransjespesifikk etikk opp mot leverandører og samarbeidspartnere. Det fremkommer blant annet at: «Kasserte eiendeler som er fullt brukbare, kan ikke ombrukes eller gis bort, eller selges til privatpersoner eller bedrifter, uten at den som kaster er opplyst om, eller godkjenner dette».

I egenerklæringsskjema besvart av daglig leder opplyses det at det ble igangsatt strategiarbeid i 2019 med oppdatering/fornyning av selskapets verdier, etiske retningslinjer, bærekraftsmål og sirkulær økonomi. Dette arbeidet ble satt på vent på grunn av covid-19-pandemien, da man ønsket å inkludere alle medarbeidere i arbeidet. Det har blant annet vært planlagt fagdager og strategisamlinger som har blitt avlyst på grunn av pandemien. Det planlegges en samling i løpet av våren 2022.

Revisors vurderinger

Lofoten Avfallsselskap har utarbeidet etiske retningslinjer for selskapsdriften. Fordi de etiske retningslinjene ikke er revidert de siste tolv årene, er det revisors vurdering at **styret har delvis oppfylt KS-anbefaling nr. 19**. Det er imidlertid grunn til å understreke at revidering av etiske retningslinjer er planlagt i 2022.

3.3 Avtalemessige og juridiske forhold. Daglig leders fullmakter

I egenerklæringsskjemaene til styreleder og daglig leder i Lofoten Avfallsselskap IKS stilte revisor spørsmål tilknyttet avtalemessige og juridiske forhold som er relevante for selskapet. På disse spørsmålene fikk vi følgende tilbakemeldinger:

- Selskapet følger lov om offentlige anskaffelser (LOA). Selskapet gjør anskaffelser knyttet til bygning, maskiner, transport og driftsløsøre¹⁶.
- Selskapet har lån i KLP banken. Selskapet har ikke heftelser i fast eiendom.
- Selskapet har personalforsikringer, styreansvarforsikring, bygg-, maskiner- og anleggsforsikringer.
- Selskapet benytter seg av rådgivere utover sine egne ved prosjektering av nye bygg og anlegg, samt i forbindelse med offentlige anskaffelser. Hvor mye ressurser som brukes på dette varierer fra år til år avhengig av aktivitetsnivå.
- Styret er ikke kjent med at det er begått irregulære eller straffbare forhold relatert til virksomheten i de undersøkte årene.
- Selskapet har ikke pågående konflikter med samarbeidspartnere eller ansatte, har ikke mottatt pålegg eller andre plikter fra offentlige instanser og har ikke uavklarte ansettelsesforhold.
- Selskapet har ikke bonusordninger for ansatte.

¹⁶ Revisor presiserer at dette er opplysninger fra selskapet. Det faller utenfor rammene av denne eierskapskontrollen å gjøre egne, selvstendige undersøkelser tilknyttet disse påstandene fra selskapet.

3.4 Økonomiske forhold og fremtidsutsikter

3.4.1 Informasjon fra regnskapsrevisor

For å innhente informasjon om eventuell rådgivning som har vært utført for selskapet samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll, har vi tatt kontakt med Lofoten Avfallsselskap sin regnskapsrevisor Helge Simonsen i Lofotrevisjon AS. På e-post den 17.11.2021 fikk vi opplyst at Lofotrevisjon AS ikke har sendt nummerert brev til Lofoten Avfallsselskap IKS siden 2011. Fra regnskapsrevisor har vi fått tilsendt en oversikt over hvilke oppgaver Lofotrevisjon AS har utført for selskapet i 2020. Fra oversikten fremkommer det at det er utført lovpålagt revisjon, andre attestasjonstjenester, skattrådgivning og annen type rådgivning.

3.4.2 Selskapets fremtidsutsikter

I egenerklæringsskjema besvart av daglig leder spurte vi om selskapets fremtidsutsikter, og om selskapet har indentifisert forhold som tilsier at driftsforutsetningene vil bli svekket. På dette svarer daglig leder at nedstrømsmarkedet, skatter og avgifter slik som for eksempel forbrenningsskatt og CO₂-avgift, kan påvirke resultatet til selskapet. Den konkurranseutsatte delen av virksomheten kan også påvirke resultatet. Daglig leder opplyser videre at det for tiden ikke er noen indikasjoner på at driftsforutsetningene blir svekket.

Selskapet har utarbeidet årsrapport for årene 2019 og 2020. Årsrapporten inkluderer selskapets årsberetning, årsregnskap, revisors beretning samt generell informasjon om selskapet. I årsberetningen for nevnte år fremkommer det under «Redegjørelse for foretakets utsikter» at selskapets inntekter fra abonnenter forventes å ligge på et stabilt nivå fremover. Det fremkommer også at det er foretatt betydelige investeringer i deponi, miljøstasjoner og driftsløsøre. Når det gjelder langsiktig rentebærende gjeld så fremkommer det i årsberetning for 2020 at den forventes å nå en topp i 2023 på cirka 75,9 millioner kroner.

Årsrapporten for 2021 var på tidspunktet for gjennomføring av denne eierskapskontrollen ikke ferdigstilt.

3.5 Oppsummering og samlet konklusjon

KomRev NORD har vurdert om Vågan kommunes eierutøvelse i Lofoten Avfallsselskap IKS er i henhold til sentrale krav i lov om interkommunale selskap, kommuneloven, kommunestyrets vedtak og forutsetninger samt etablerte normer for god eierstyring. Basert på opplysninger fra skriftlige dokumenter, muntlige opplysninger og opplysninger i såkalte egenerklæringsskjemaer fra eierrepresentant, styret v/styreleder og daglig leder er revisors vurderinger som listet opp nedenfor.

Eier Vågan kommune har **oppfylt:**

- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
- KS-anbefaling nr. 4 fra 2015 om eierskapsmelding
- KS-anbefaling nr. 5 om revidering av styringsdokumenter
- KS-anbefaling nr. 7 om oppnevning av eierrepresentanter
- KS-anbefaling nr. 8 om representantskapsmøte
- KS-anbefaling nr. 9 om sammensetning og kompetanse i styret

- KS-anbefaling nr. 10 om valgkomité
- KS-anbefaling nr. 11 om kjønnsbalanse
- IKS-loven § 4 om selskapsavtale
- IKS-loven § 6 om oppnevning av eierrepresentanter
- IKS-loven § 8, første ledd om representantskapsmøter
- IKS-loven § 18 om representantskapet og årsbudsjett
- IKS-loven § 20 om representantskapet og økonomiplan
- Selskapsavtalens §§ 12-1 og 12-2 om representantskapet

Eier Vågan kommune har **delvis oppfylt**:

- Kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding
- IKS-loven § 8, andre ledd om representantskapsmøter
- KS-anbefaling nr. 14 om numeriske varamedlemmer
- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for habilitetskonflikter
- Selskapsavtalens § 11-1 om representantskapsmøter

Eier Vågan kommune har **ikke oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 3 om eierskapsseminarer
- KS-anbefaling nr. 4 om rapportering av selskapets tilstand
- KS-anbefaling nr. 6 om eiermøter
- KS-anbefaling nr. 12 om rutiner for å sikre kompetanse i styret

Styret i Lofoten Avfallsselskap IKS har **delvis oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for habilitetskonflikter
- KS-anbefaling nr. 17 om registrering av styreverv
- KS-anbefaling nr. 19 om etiske retningslinjer

Med bakgrunn i revisors funn og vurderinger er vår konklusjon på problemstilling 1 at Vågan kommune *til dels* fører kontroll med sine eierinteresser i Lofoten Avfallsselskap IKS. Vågan kommune møter i representantskapet i Lofoten Avfallsselskap. Det er vedtatt årlig eierskapsmelding i Vågan kommune. Imidlertid for to av tre undersøkte år inngår det ikke detaljert informasjon om selskapet i eierskapsmeldingen. Det er ikke gjennomført opplæring om eierstyring til folkevalgte. Det har i den undersøkte perioden heller ikke vært rutiner for systematiske eiermøter. Konklusjon på problemstilling 2 er at Vågan kommunes eierinteresser *til dels* utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

4 UTTALELSER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 14 skal selskapet og den som utøver kommunens eierfunksjon gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forhold som omtales i rapporten.

Revisor sendte den 29. mars 2022 rapporten på uttalelse til daglig leder og styreleder i Lofoten Avfallsselskap IKS. Den 2. mai 2022 opplyste daglig leder på telefon at rapporten hadde blitt diskutert på styremøte den 25. april 2022, og at selskapet ikke kom til å gi en skriftlig uttalelse til rapporten.

Revisor sendte også rapporten på uttalelse til ordfører i Vågan kommune. Den 20. april 2022 svarte ordfører at han ikke ønsket å gi uttalelse til rapporten.

5 ANBEFALINGER

På bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner anbefaler vi Vågan kommune å videreutvikle rutinene for oppfølging og kontroll av sine eierinteresser i Lofoten Avfallsselskap, slik at disse fullt ut er i tråd med KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.

Videre anbefaler vi Vågan kommune å treffe tiltak for å sørge for at kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding samt selskapsavtalens § 11-1 og IKS-loven § 8 annet ledd om representantskapsmøter oppfylles fullt ut.

6 REFERANSER

- KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll fra 2020
- Lov 29.01.1999 om interkommunale selskap (IKS-loven)
- Lov 22.06.2018 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Selskapsavtale for Lofoten Avfallsselskap IKS
- Årsrapporter 2019-2020 – inkluderer årsregnskap og årsberetning for selskapet
- Innkallinger, sakslister og protokoller fra møter i representantskapet til Lofoten Avfallsselskap IKS i perioden 2019-2021
- Sakslister og protokoller fra møter i styret til Lofoten Avfallsselskap IKS i perioden 2019-2021
- Selskapets etiske retningslinjer: «Etikk og samfunnsansvar» og «Bransjespesifikk etikk»
- Retningslinjer for valgkomite i LAS IKS
- www.brreg.no
- www.regnskapstall.no
- www.styrevervsregisteret.no
- www.las-lofoten.no

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms og Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, tolv kommuner i Nordland og 28 kommuner i Troms og Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontorer i Tromsø, Narvik, Finnsnes, Bodø, Sortland, Sjøvegan, Leknes og Svolvær.

Vi har 45 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av 14 medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjon i Vågan kommune:

Introduksjonsordningen

2021

